

Wees slim, lees Voor Dummies

CETA-referendum

VOOR

DUMMIES

EENMALIG,
GRATIS
NEP-EXEMPLAAR

*Duik in de wereld
van
fop-rechters
en claimculturen!*

*Alles wat je
moet weten over
handelsverdragen!*

*Hoe voorkom ik
dat multinationals
de baas worden*

*Onmisbare gids vol
nuttig stemadvies*

Gefeliciteerd met je positie als vertegenwoordiger van het volk!

Ergens in het komende jaar zul je moeten stemmen over handelsverdrag CETA. Omdat je het nu superdruk hebt met andere zaken als: welke portefeuille ga ik krijgen, hoe heet de persoon naast me ook alweer en hoe werkt het hier allemaal? Hebben wij nog even alle zaken op een rijtje gezet met betrekking tot CETA. En mocht je onverhoopt toch besluiten CETA goed te keuren, dan willen we je alvast wijzen op het referendum dat daar onlosmakelijk aan verbonden is.

Veel leesplezier gewenst!

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

CETA wat was dat ook alweer, een nieuw keurmerk voor cafetaria's?

CETA is het *Comprehensive Economic Trade Agreement*, een vrijhandelsverdrag tussen Canada en de Europese Unie. Het verdrag moet handel tussen Europa en Canada vergemakkelijken door onder andere importtarieven te verlagen, markten verder te openen en regels te versoepelen. Het verdrag is op 15 februari jl. goedgekeurd door het Europees Parlement en wordt waarschijnlijk op 1 april 'voorlopig toegepast'. Het verdrag moet nu nog door alle nationale parlementen worden geratificeerd.

Klinkt goed, dus de Canadezen eten binnenkort tosti's with Goedaa cheese!

Klopt, de export van onder andere kaas wordt een stukje makkelijker, waardoor de Nederlandse afzetmarkt zal groeien en sommige kaasboeren dus meer geld zullen verdienen.

Ah, dus CETA is dus goed voor Nederlandse boeren?

Ja en nee.

Canada is groot en er zijn veel veeboeren met grote stukken land, enorme stallen en een gigantische veestapel. De koeien staan in stallen, die we in de volksmond ook wel MEGASTALLEN noemen. Verder is veehouden in Canada een stuk goedkoper, door de soepelere regels voor milieu en dierenwelzijn. De Nederlandse veeboer zal niet kunnen concurreren met de prijzen van zijn Canadese opponent. Gevolg is dat met CETA de schappen in onze

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

supermarkten straks vol zullen liggen met Canadese kiloknallers. Ook mogen er in Canada hormonen en pesticiden gebruikt worden die in Nederland verboden zijn wegens mogelijke gezondheidsrisico's.

Maar er zijn in Nederland toch allerlei regels, zodat ik geen eten op mijn bord krijg waar ik ziek van word?

Ja in Nederland wel. De voedselveiligheid in Canada steekt echter iets anders in elkaar. In Canada mogen producten direct verkocht worden, totdat iemand bewijst dat ze schadelijk zijn. In Nederland is dat andersom, hier moet de producent eerst bewijzen dat het onschadelijk is en dan pas mag het de markt op. Dat heet het voorzorgsbeginsel. In het CETA-verdrag staat overigens dat de producten die in Nederland ingevoerd worden, moeten voldoen aan onze standaarden, maar dat is ontzettend moeilijk te controleren. Daarbij kunnen onze standaarden ook onder druk komen te staan vanwege de toenemende concurrentie, maar ook via regelgevende samenwerking, waarbij nieuw in het leven geroepen overlegorganen buiten parlementen om, kijken naar manieren om te handel te bevorderen.

Maar als Canadese agrobédrijven in de EU nieuwe bestrijdingsmiddelen op de markt brengen, dan maakt ons voorzorgsbeginsel dat toch wel onmogelijk?

Als het goed is wel. Het voorzorgsbeginsel is in CETA echter niet goed beschermd, waardoor overheidsmaatregelen op gebied van voedselveiligheid en consumentenbescherming gezien kunnen worden als een onnodige

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

handelsbelemmering. Ook kunnen Canadese bedrijven onder het ICS een schadeclaim indienen bij onze overheid, omdat een dergelijke maatregel tot verminderde bedrijfswinsten kan leiden.

CSI, die politieserie met die knappe blonde rechercheur?

Nee ICS.

Ice Cream Sandwich?

ICS staat inderdaad ook voor Ice Cream Sandwich, maar in dit geval doelen wij op het *Investment Court System*. Dit is het speciale claimsysteem voor buitenlandse investeerders dat onderdeel is van CETA. Buitenlandse investeerders kunnen hiermee een claim bij de overheid neerleggen als ze zich benadeeld voelen door Nederlands beleid (in dit geval dus JOUW beleid). Deze zaak wordt vervolgens niet behandeld binnen het nationale rechtssysteem, maar in een apart arbitragehof, met juristen die doen alsof ze rechters zijn.

Het werkt overigens maar één kant op. Buitenlandse investeerders kunnen wel een claim bij onze overheid neerleggen, maar als burgers zich benadeeld voelen door het beleid van een buitenlands bedrijf hebben zij dat recht niet.

Klinkt als een rechtbank in een schimmig derdewereldland!

Leuk dat je dat zegt! Investor-state dispute settlement (ISDS) stamt uit de postkoloniale tijd. Toen westerse bedrijven

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

gingen investeren in derdewereldlanden, waren ze bang voor corrupte rechters en advocaten. ISDS was daarvoor de oplossing. Zowel Canada als de landen in de Europese Unie beschikken over een prima rechtssysteem, ICS is daarom overbodig.

Ok, ik snap het, Canadese bedrijven kunnen ons straks dus aanklagen. Zo'n vaart zal het toch niet lopen, Canadezen zijn toch hele aardige, weldenkende mensen?

Celine Dion is inderdaad een hele aardige vrouw en Trudeau is een lekker ding. Maar ook aardige, weldenkende mensen houden van geld verdienen. Hieronder een mooi voorbeeld van wat er gebeurt als je door een buitenlands bedrijf wordt gesued, omdat je als overheid de regels wil veranderen.

De Mexicanen gebruikten vroeger altijd Amerikaanse *'high fructose corn syrup'* om hun frisdranken te zoeten. Aangezien ze grootverbruikers van frisdrank zijn, voer de Amerikaanse economie daar wel bij. In 1992 sloot Mexico zich aan bij het vrijhandelsverdrag NAFTA met onder andere de VS en Canada.

Toen de Mexicanen overstapten naar suiker geproduceerd door lokale boeren en een suikertaks invoerden, werden ze aangeklaagd door onder andere Cargill, een Amerikaans bedrijf dat de siroop maakt.

Door de invoering van de suikertaks ontstond er volgens de wannabe-rechters oneerlijke concurrentie. De Amerikaanse siroop kon niet meer concurreren met de lokaal geproduceerde suiker.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

Cargill werd in het gelijk gesteld en Mexico moest 77 miljoen dollar betalen.

Zo zijn er ook voorbeelden van landen die nieuwe wetgeving terugtrokken onder druk van miljardenclaims bij de wannabe-rechters.

Ja maar... dat zijn Amerikanen! Die klagen je zelfs aan als ze hun eigen hond vermoorden met een magnetron!

Klopt, maar heel veel Amerikaanse bedrijven die in de EU actief zijn, hebben ook een vestiging in Canada. Ook al is de VS geen onderdeel van CETA, op die manier kunnen ze toch claims bij onze overheid neerleggen.

Ok, dus over dat ICS moeten we wellicht nog iets langer nadenken. Maar we worden er toch zeker gewoon stinkend rijk van en er komen heel veel nieuwe banen bij?

De onzekerheid op dit vlak is zo groot dat de Europese Commissie voorspellingen hierover van haar website heeft verwijderd. Daar staat alleen nog maar dát het banen oplevert, niet hoeveel. Er zijn echter ook studies die voorspellen dat het de EU tot wel 300.000 banen gaat kosten. Ten tweede, buiten grote investeerders en multinationals gaat er bijna niemand op vooruit. Pas 7 jaar na de ingang van het verdrag, gaat de EU-inwoner, in het gunstigste geval, iets aan zijn portemonnee merken. Die wordt vanaf dan, wekelijks gespekt met wel 45 cent extra. Daar kan je nog niet eens een boodschappenkarretje mee losmaken, laat staan dat je er boodschappen van kunt doen.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

Verder nog iets?

We lopen keihard achter in Nederland op het gebied van duurzaamheid. Politici zeggen allemaal dat ze dolgraag willen overstappen naar een samenleving die duurzaam en eerlijk is. Eentje die vrij is van fossiele brandstoffen als olie, kolen en gas. Maar door het ondertekenen van CETA komt die duurzame wereld allesbehalve dichterbij. Onder CETA geniet de fossiele industrie juist meer bescherming dan voorheen. Moeten we er niet naartoe dat we ons voedsel duurzaam produceren, in plaats van gebruik te maken van nog meer industriële landbouw, gepaard met vervuiling en bodemuitputting? En dan gaan we het met CETA ook nog laten verschepen vanaf de andere kant van de wereld? Alleen omdat dat goedkoper is, of omdat het een beetje geld opbrengt?

Het blijft gewoon raar dat wij als soeverein land, dat zelf wetgeving kan maken, rekening moeten gaan houden met de belangen van grote buitenlandse investeerders! Als we al macht moeten delen doen we dat liever met onze eigen burgers, dan met buitenlandse bedrijven.

HET CETA-REFERENDUM

En hoe zat het nou met dat referendum?

Wij, het Platform TTIP CETA Referendum, zijn een groeiende coalitie van momenteel 13 maatschappelijke organisaties, gevormd op initiatief van Meer Democratie, Foodwatch,

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

Milieudefensie en Transnational Institute. Samen hebben we al 200.000 handtekeningen opgehaald voor een referendum.

Waarom willen jullie in vredesnaam een referendum organiseren??

CETA kan zoveel invloed op ons leven hebben, via handel en milieu, dat moeten we rechtstreeks aan Nederlanders voorleggen.

Wat zijn dan de voordelen van zo'n referendum?

Wij vinden dat mensen inspraak moeten hebben op de richting van ons handelsbeleid. Een referendum is een kans om aandacht te genereren voor alternatieven die beter zijn voor ons allemaal. Met CETA heeft niet alleen de bevolking straks niks meer in te brengen, maar de overheid ook niet. Des te groter de betrokkenheid van Nederlanders bij de publieke zaak, des te breder het draagvlak straks is voor nieuw beleid.

Maar CETA... da's toch veel te ingewikkeld voor een referendum?

Dat roepen politici nou altijd: ***"Ik ben wel voor een referendum, maar niet dáárover natuurlijk! Dat is veel te ingewikkeld! Dat kan je niet met ja of nee beantwoorden!"***

De meeste kiezers hebben het CETA-verdrag inderdaad niet van begin tot eind doorgelezen. Maar... dat hebben de meeste parlementariërs ook niet. Ze moeten de hoofdlijnen kennen en maken net als parlementariërs veel gebruik van

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

'shortcuts' zoals meningen van experts, stemadviezen van politieke partijen of van maatschappelijke organisaties waarin ze vertrouwen hebben. Bovendien kunnen parlementariërs straks over CETA ook alleen JA of NEE stemmen.

Zit wat in. Maar door het referendum kan één land een verdrag voor de hele EU blokkeren, da's toch niet eerlijk?

Maar dat heeft niets te maken met het referendum! Dat is een gevolg van de verdragsstructuur van de Europese Unie, die aan elke lidstaat een vetorecht toekent over verdragen. Het kan ook zijn dat het parlement van Malta tegenstemt terwijl de Maltese bevolking voor is, maar zij hebben geen stem, omdat ze daar geen referendum hebben.

Hoe dan ook, ik heb na het Oekraïne-referendum mijn buik een beetje vol van referenda!

Begrijpelijk. Dat was ook geen pretje. Dit wordt geen schreeuwreferendum. Het gaat ons echt alleen om CETA. We zijn niet tegen Europa en we steunen met alle liefde handelsverdragen als die democratisch, eerlijk en duurzaam zijn. Wij zijn verantwoordelijke maatschappelijke organisaties en willen een positief debat voeren - wij zullen naast onze kritiek op CETA zeer constructieve oplossingen aandragen over het eerlijke, duurzame en democratische handelsbeleid dat wij wèl volop kunnen steunen.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

Maar de Nederlandse ervaringen tonen toch aan dat...

Ja, ja ja, ik weet wat je wilt gaan zeggen, maar het referendum staat in Nederland nog maar in de kinderschoenen. We waren tot voor kort één van de 5 landen wereldwijd die nog nooit een nationaal referendum hadden gehouden. De Wet Raadgevend Referendum bepaalt (art. 123) dat de referendumwet 3 jaar naar na de inwerkingtreding publiekelijk door de Tweede Kamer wordt geëvalueerd op basis van een gedegen onderzoek van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Zodat ook het publieke en wetenschappelijke debat inbreng kan leveren. Dat is het moment om conclusies te trekken over de werking van referendum in Nederland.

Referenda leiden alleen maar tot teleurstellingen, als mensen komen stemmen en het parlement neemt een andere beslissing.

Om teleurstellingen te voorkomen zou het fijn zijn als je al vóór de stemming duidelijk stelt dat je de uitkomst zult respecteren. Dat is wel zo eerlijk en transparant naar de kiezer.

Okee. Enne, hoe werkt dat referendum eigenlijk? Eerst moeten de Tweede en Eerste Kamer zich over erover buigen. Dat is naar verwachting in de herfst. Wij geloven dat een parlementaire meerderheid de feiten onder ogen zal zien en CETA in de huidige vorm zal verwerpen. Maar zo niet... dan gaat na de publicatie in de Staatscourant een termijn van 4 weken in om 10.000 handtekeningen

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

in te dienen bij de Kiesraad. Zijn die goedgekeurd, dan moeten 300.000 handtekeningen worden ingediend binnen 6 weken. Zijn die ook goedgekeurd, dan volgt onherroepelijk het referendum, binnen een door de Referendum Commissie termijn van niet eerder dan 85 dagen en niet later dan 6 maanden.

Er is tot 2 miljoen euro subsidie beschikbaar, die evenwichtig door de Referendumcommissie wordt verdeeld over voor- en tegenstanders, en opkomst- en debatbevorderaars. Bij het referendum geldt een opkomstdrempel van 30 procent. De uitslag is niet bindend, maar een advies aan het parlement. Bij een 'nee' en voldoende opkomst moet zij haar standpunt herzien.

WAT VINDT MIJN PARTIJ EIGENLIJK VAN HANDELSVERDRAGEN?

Als politicus wordt er van je verwacht dat je altijd een mening hebt, maar het is onmogelijk om van elk onderwerp precies te weten wat je partij er van vindt. We hebben daarom per partij op een rijtje gezet wat je eigen club vindt, zodat je het duidelijk op het netvlies hebt. Hieronder een lijst van de partijen waarvan wij op 13 maart dachten dat ze in de Tweede Kamer terecht zouden komen. Staat je partij er niet bij? Mail ons gerust dan maken we speciaal een boekje voor je.

Zit je in de Tweede Kamer voor de VVD, ga dan naar blz. 16

Zit je in de Tweede Kamer voor het CDA, ga dan naar blz. 18

Zit je in de Tweede Kamer voor D66, ga dan naar blz. 19

Zit je in de Tweede Kamer voor de PVV, ga dan naar blz. 21

Zit je in de Tweede Kamer voor GroenLinks, ga dan naar blz. 22

Zit je in de Tweede Kamer voor de SP, ga dan naar blz. 23

Zit je in de Tweede Kamer voor de PvdA, ga dan naar blz. 24

Zit je in de Tweede Kamer voor de Partij voor de Dieren, ga dan naar blz. 26

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

Zit je in de Tweede Kamer voor de ChristenUnie, ga dan naar blz. 27

Zit je in de Tweede Kamer voor DENK, ga dan naar blz. 28

Zit je in de Tweede Kamer voor de SGP ga dan naar blz. 29

Zit je in de Tweede Kamer voor Forum voor Democratie, ga dan naar blz. 30

Zit je in de Tweede Kamer voor 50PLUS, ga dan naar blz. 31

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

VVD

Zit je in de Tweede Kamer namens de VVD? Dit is wat jouw partij zegt over handelsverdragen:

“Nederlandse ondernemers moeten ook buiten Europa maximaal kunnen ondernemen. De Nederlandse economie drijft namelijk voor een groot deel op de export, waardoor wereldwijde handel een cruciale bron is van onze welvaart. Wij zijn daarom voorstander van goede handelsverdragen met onze handelspartners over de hele wereld, zoals de Verenigde Staten, Canada, Japan en China. Wij willen daarbij geen concessies doen aan onze normen en standaarden voor bijvoorbeeld het milieu of voedselveiligheid.”

Bovenstaande samengevat. De VVD wil het ondernemers zo makkelijk mogelijk maken. Dus des te meer barrières er weggenomen kunnen worden, des te beter. Er zijn slechts twee maren: De VVD wil geen concessies doen aan onze normen en standaarden voor bijvoorbeeld het milieu of voedselveiligheid.

En laat dat nou net twee dingen zijn die onder CETA in het gedrang komen. De voedselstandaarden in Canada zijn bijvoorbeeld veel lager dan de onze. Er mogen in Canada pesticiden gebruikt worden die bij ons tientallen jaren geleden al op de zwarte lijst zijn gezet. In Canada is een megastal met 1000 koeien geen uitzondering. Rund- en varkensvlees mag afgespoeld worden met chloor en

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

vee wordt ingespoten met hormonen die bij ons allang verboden zijn, omdat wij het te riskant vinden voor onze gezondheid. Nu mag dit de EU nog niet in, maar CETA is een 'levend verdrag'. Een werkgroep van ambtenaren kan straks alsnog regelen dat de EU Canadese standaarden accepteert. De industrie zal hier volop over meepraten, maar er is niks geregeld voor de betrokkenheid van enig parlement.

Wil je tijdens de stemming over CETA dus niet uit de toon vallen en in lijn met je eigen partijprogramma stemmen? Stem dan tegen CETA.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

CDA

Zit je in de Tweede Kamer namens het CDA? Het volgende citaat komt uit jullie partijprogramma:

“Bij het afsluiten van handelsovereenkomsten en andere internationale afspraken moeten we niet alleen oog hebben voor de economische voordelen van deze akkoorden (groei, banen), maar ook voor duurzaamheid.”

Zoals al eerder gezegd, er is alleen maar onzekerheid over of we meer, of minder banen krijgen. Vooral in de vleessector is het aannemelijk dat onze boeren weggeconcurrereerd worden door hun Canadese collega's. In Canada gelden lagere voedsel- en dierenwelzijnsstandaarden. In de EU krijgen boeren te maken met de harde en oneerlijke concurrentie van grote Canadese agribusinesses, terwijl consumenten slechter voedsel op hun bord krijgen. Je moet het zo zien, handel is als water, het vloeit altijd naar het laagste punt. Naar de plek met de laagste lonen, de laagste belastingen en de laagste normen.

Moet je binnenkort stemmen over CETA en wil je je houden aan de punten van je verkiezingsprogramma, omdat dat nou eenmaal is, wat je als goed rentmeester doet? Stem dan tegen CETA.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

D66

Zit je in de kamer namens D66? Dit is wat jouw partij te zeggen heeft over handelsverdragen:

“Wij stemmen alleen voor handelsverdragen als ze de rechtsstaat niet aantasten en mensen er van profiteren.”

Als CETA iets doet, dan is het onze rechtsstaat aantasten door middel van het Investment Court System (ICS). Dit is een apart rechtssysteem waarmee buitenlandse investeerders onze overheid kunnen aanklagen als zij zich benadeeld voelen. Stel: jullie besluiten eindelijk om de gaskraan dicht te draaien, omdat Groningers per slot van rekening ook gewoon mensen zijn. Mede gasboorder ExxonMobil, een Amerikaanse multinational, is het daar niet mee eens, want daardoor lopen zij extreem veel inkomsten mis. Dus zetten zij hun aandeel in de NAM in de boeken van hun Canadese dochteronderneming en besluiten ze een miljardenclaim bij de Nederlandse overheid neer te leggen. Deze claim wordt niet behandeld in de gewone rechtszaal en beoordeeld door gewone rechters. Nee, dat gebeurt in een apart hof, met juristen die zich voor rechters uitgeven. Als ExxonMobil wint, is het de belastingbetaler die betaalt. En dan komen we bij het tweede punt. Mensen zullen, doordat dit soort claimsystemen onderdeel zijn van handelsverdragen, vooral de nadelen gaan merken en dus niet profiteren, wat D66 wel als voorwaarde stelt. CETA en ICS beperken de soevereiniteit van ons land en ondermijnen de democratie.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

Moet je binnenkort stemmen over CETA en wil je als D66-er doen wat je je kiezers in je partijprogramma belooft? Stem dan tegen.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

PVV

Zit je in de Tweede Kamer namens de PVV? Dan ken je het partijprogramma waarschijnlijk uit je hoofd. En weet je dat er op dat a4'tje met geen woord gerept wordt over handelsverdragen.

De Europarlementariërs die namens de PVV in het Europees Parlement zitten, stemden 15 februari 2017 unaniem tegen het CETA-verdrag en dat vinden wij een goede zaak. Dus moet je binnenkort stemmen over CETA, doe wat zij deden en stem tegen.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

GroenLinks

Zit je in de Tweede Kamer namens GroenLinks? Dit komt uit jullie partijprogramma:

“Handels- en investeringsverdragen mogen niet ten koste gaan van onze democratie, milieu- en sociale standaarden. We willen af van aparte claimrechtspraak voor multinationals. Nederland verzet zich tegen de goedkeuring van handelsverdragen die milieu- en sociale standaarden verlagen en claimrechtspraak bevatten, zoals het CETA-verdrag met Canada. In Europees verband zet Nederland in op een multilaterale handelsagenda en grondige aanpassingen van de mandaten aan de Europese Commissie om handelsverdragen te sluiten zodat eerlijke handel en de bescherming van mens en milieu centraal komen te staan.”

Hier hebben wij verder niets aan toe te voegen. Moet je binnenkort stemmen over CETA? Doe dan precies wat jullie partijprogramma zegt en dat is tegen CETA stemmen!

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

SP

Zit je in de Tweede Kamer namens de SP? Dit is wat jullie zeggen over handelsverdragen:

“We zetten ons in voor eerlijke handel, tot wederzijds voordeel. Daarom zijn we tegen de invoering van TTIP, CETA en andere vrijhandelsverdragen die onze democratie ondermijnen en vooral gunstig zijn voor multinationals. In plaats daarvan zetten we ons in voor eerlijke handel, waarvan ook de bevolking van de betrokken landen profiteert.”

Jullie hebben haarfijn begrepen dat handelsverdragen als CETA een ondermijning zijn van onze democratie. Zoals jullie eigen Anne-Marie Mineur heel mooi zei:

“CETA is een verdrag dat gemaakt is door, is ingestoken door en alleen maar bedoeld is voor multinationals en niet voor de bevolking. Het is een bedreiging voor onze voedselveiligheid, voor onze arbeidsregels en onze volksgezondheid. Multinationals krijgen een hotline naar de Europese Commissie om daar voorstellen op tafel te leggen, maar ook om voorstellen die daar al liggen van tafel te vegen.”

Hear Hear!

Moet je binnenkort stemmen over CETA? Doe dan precies wat jullie Europarlementariërs deden op 15 februari. Stem tegen CETA.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

PVDA

Zit je in de Tweede kamer namens de PVDA? Dit is wat er in jullie partijprogramma staat over handelsverdragen:

“Wij willen alleen handelsverdragen steunen als deze inclusief zijn en zorgen voor verbetering voor iedereen. Dat betekent dat we niet instemmen met handelsverdragen, tenzij deze een continue verbetering stimuleren voor werknemers, van de standaarden wereldwijd voor duurzaamheid, milieu, gezondheid en arbeid en het bestrijden van ongelijkheid en arbeid en hetbestrijden van ongelijkheid en belastingontwijking.”

CETA is niet inclusief en zorgt niet voor verbetering voor iedereen. Het zijn vooral de multinationals die van verdragen als CETA profiteren. Doordat ICS een onderdeel van het verdrag is, zijn hun investeringen veel beter beschermd dan de rechten van onze burgers. Een bedrijf dat handelt in fossiele brandstoffen kan ICS gebruiken als een soort verzekering. Want als de Nederlandse overheid besluit dat we geen fossiele brandstoffen meer willen, omdat ze slecht zijn voor ons milieu, dan hebben buitenlandse investeerders het recht een claim bij de overheid neer te leggen. Als zij in het gelijk worden gesteld, moet de Nederlandse belastingbetaler miljarden betalen. Als je als Nederlander die multinational aan wilt klagen, omdat je huis in de Groningse klei zakt, dan heb je niks aan ICS of CETA.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

En wist je trouwens dat Canada het recht op collectief onderhandelen nog steeds niet onderschrijft? Zolang Canada dat niet regelt, kunnen onze bedrijven daar werknemers tegen elkaar uitspelen. Dat kan toch niet de bedoeling zijn.

Stem je binnenkort over CETA? Lees dan alsjeblieft jullie eigen standpunten nog eens goed door, dan kun je niets anders doen dan volmondig "NEE" zeggen tegen dit handelsverdrag.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

Partij voor de Dieren

Zit je in de Tweede Kamer namens de Partij voor de Dieren dan is dit jullie standpunt wat betreft handelsverdragen:

“De Partij voor de Dieren wil geen vrijhandel ten koste van milieu, dierenwelzijn, voedselzekerheid, mensenrechten en privacy. Mensenrechten en duurzaamheid mogen niet wijken voor economische korte termijn-belangen. De Partij voor de Dieren is tegen vrijhandelsakkoorden omdat deze de democratie ondermijnen en grote negatieve gevolgen kunnen hebben voor het milieu, dierenwelzijn, volksgezondheid en voor de keuzevrijheid en privacy van consumenten.”

De Partij voor de Dieren heeft het goed begrepen. CETA is een stap terug in de tijd als het aankomt op dierenwelzijn. In Canada zijn de regels voor dierenwelzijn in de vleesproductie vrijwillig en niet bindend en bestaan er dus geen sancties op het niet naleven van de afspraken. Europese boeren zijn wel wettelijk verplicht om hier rekening mee te houden. Het vlees dat uit de Canadese industrie voortkomt is niet alleen slechter, omdat dit dier een slechter leven heeft gehad, maar ook omdat het ingespoten wordt met hormonen die bij ons allang verboden zijn.

Stem je binnenkort over CETA? Dan hoeven we jullie niet te vertellen wat te doen.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

ChristenUnie

Zit je in de Tweede Kamer namens de ChristenUnie? Dit is wat jullie zeggen over handelsverdragen:

“Wij kunnen alleen instemmen met vrijhandelsverdragen, zoals TTIP, als het verdrag aan een sociale, duurzame en juridische ondergrens voldoet. Geen afzonderlijke juridische arbitrage. Bij geschillen doorlopen multinationale investeerders de reguliere rechtsgang, net zoals burgers en MKB-ondernemers. Verdragen moeten worden goedgekeurd door nationale parlementen en mogen niet voorlopig in werking treden.”

CETA treedt waarschijnlijk op 1 april voorlopig in werking. De investeringsbescherming is ongeveer het enige dat dan nog niet van toepassing is. Nu is het de taak aan alle nationale parlementen om over het verdrag te stemmen. Met CETA hoeven Canadese multinationals niet langs onze nationale rechtbank, maar kunnen ze hun claims neerleggen bij een privé-arbitragehof, waar juristen net doen alsof ze rechters zijn. De juridische ondergrens lijkt dan ook ver te zoeken.

Moet je binnenkort over CETA stemmen? Doe geen concessies aan je verkiezingsprogramma en stem tegen.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

DENK

Zit je in de Tweede Kamer namens DENK? Dit zijn jullie standpunten op het gebied van handelsverdragen:

“DENK gaat niet akkoord met CETA, TiSA en TTIP. Bedrijven krijgen te veel invloed met dit soort verdragen, omdat bedrijven in speciale rechtbanken staten aan kunnen klagen en er te veel bevoegdheden van burgers en regeringen uit handen worden gegeven.”

Heel veel helderder kunnen we het niet maken. Moet je binnenkort stemmen over CETA? Stem dan tegen!

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

SGP

Zit je in de Tweede Kamer namens de SGP? Dit vinden jullie van handelsverdragen:

“Bij het afsluiten van internationale (handels)verdragen zoals CETA en TTIP dienen de volgende zaken centraal te staan: behoud van productveiligheid en kwaliteit, een veilig en schoon productieproces, het voorkomen van schadelijke gevolgen voor klimaat of biodiversiteit, de ontwikkeling van arme landen, en de bescherming van staatssoevereiniteit.”

Productveiligheid is in Canada, zoals we al eerder schreven, anders geregeld dan in Nederland. Hier mag een producent pas een product op de markt brengen als bewezen is dat het veilig is. In Canada mag je je product gewoon op de markt brengen en wordt het er pas vanaf gehaald als iemand bewijst dat het schadelijk is. Verder opent een handelsverdrag als CETA onze grenzen voor nog meer teerzandolie en schaliegas. Fossiele brandstoffen die een verwoestende impact hebben op onze natuur.

CETA leidt tot meer uitstoot van de broeikasgassen CO₂ en methaan, terwijl het juist zo hard nodig is om die te verminderen.

Moet je binnenkort over CETA stemmen? Doe dan als jullie Europarlementariër Bas Belder en stem tegen.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

Forum voor Democratie

Zit je in de Tweede Kamer namens FvD? Dit is wat jullie zeggen over handelsverdragen:

“Wij willen referenda over internationale handelsverdragen (zoals CETA en TTIP)”.

Wij willen nog liever dat we helemaal geen referendum hoeven te houden, omdat het CETA verdrag door de Tweede Kamer al is afgeserveerd. Mocht het zover komen dat de Tweede Kamer het verdrag ratificeert, dan zijn wij het volledig met jullie eens en willen wij het laatste woord.

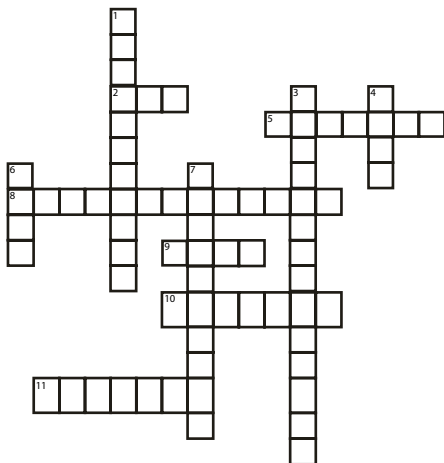
Moet je binnenkort over CETA stemmen, stem dan tegen, tenzij je heel graag miljoenen wilt uitgeven aan een referendum.

CETA-REFERENDUM FOR DUMMIES

50PLUS

Zit je in de Tweede Kamer namens 50PLUS? Dan kunnen we heel kort zijn. 50PLUS is tegen handelsverdragen TTIP en CETA. Moet je binnenkort stemmen over CETA? Houd dat dan vast!

Test je CETA & Referendum kennis in 5 minuten

Horizontaal

2. Claimsysteem voor buitenlandse investeerders
5. Profiteren niet van CETA
8. Zoveel cent gaat de burger er na 7 jaar wekelijks op vooruit onder CETA
9. Fout handelsverdrag met Canada
10. Voornaam van Malmstrom
11. Baas van Canada (lekker ding)

Verticaal

1. Moet ik niet doen als ik over CETA stem
3. Profiteren wel van CETA
4. Leidt CETA tot meer of minder broeikasgassen
6. Onthield zich van stemmen over CETA in het EP
7. Hebben al 200.000 mensen voor getekend

Oplossingen naar:

Hilde Brontsema
Milieudefensie
Nieuwe Looiersstraat 31
1017 VA Amsterdam

Alle inzendingen ontvangen persoonlijk bericht en een kleine attentie.

CETA is een verdrag dat gemaakt is door, is ingestoken door en alleen maar bedoeld is voor multinationals en niet voor de bevolking.

Met deze pocketeditie van CETA-Referendum voor dummies leer je begrijpen wat handelsverdragen zijn. Hoe CETA en TTIP er de afgelopen jaren toe hebben geleid dat duizenden mensen de straat op gingen om te protesteren.

Hoe handelsverdragen ons milieu en onze fel bevochten voedsel- en arbeidstandaarden ondermijnen. En wat er gebeurt, als buitenlandse investeerders miljardenclaims bij onze overheid neerleggen?

Wie profiteren er van dit handelsverdrag? En wie of wat zijn de slachtoffers? Dit boek geeft op duidelijke wijze antwoord op al je vragen.

Ook gaat dit boekje in op het aankomende CETA-referendum waarvoor al 200.000 Nederlanders getekend hebben.

- Tekst en uitleg in begrijpelijk Nederlands
- Standpunten van alle partijen op een rijtje
- Met gratis kruiswoord puzzel
- Een vleugje humor

DE
DUMMIËS
MANIER

milieudefensie
anders kijken, anders kiezen

foodwatch
de voedselwaakhond

MEER DEMOCRATIE